

Arany János

Kis Könyvtár.

MAGYAR LEÁNY
VERSES KÖNYVE

SERDÜLŐ LEÁNYOK SZÁMÁRA

ÖSSZEVÁLOGATTA

BENEDEK ELEK,

BUDAPEST,
LAMFEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(WODIANER F. ÉS FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

7258—905. Nyomatott Wodianer F. és Fiainál, Budapesten.

A haza.

SZÓZAT.

hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar;
Bölcsőd ez s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar!

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell!

Ez a föld, melyen annyiszor
Apáink vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezredév csatolt.

Itt küzdtének honért a hős
Árpádnak hadai;
Itt törtek össze rabigát
Hunyádnak karjai.

Szabadság! itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbaink
A hosszú harc alatt.

És annyi balszerencse közt,
Oly sok vizsály után,
Mégfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.

S népek hazája, nagy világ!
Hozzad bátran kiált:
Egy ezredévi szenvedés
Kér éltet vagy halált!

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért!

Az nem lehet, hogy ész, erő
És oly szent akarat,
Hiába sorvadozzanak
Egy átoksúly alatt!

Még jőni kell, még jőni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százvezrek ajakán.

Vagy jőni fog, ha jőni kell,
A nagyszerű halál,
Hol a temetkezés felett
Egy ország vérben áll.

S a sírt, hol nemzet sülyed el,
 Népek veszik körül,
 S az ember millióinak
 Szemében gyászköny ül.

Légy híve rendületlenül
 Hazádnak, oh magyar!
 Ez éltetőd s ha elbukál,
 Hantjával ez takar.

A nagy világon e kívül
 Nincsen számodra hely;
 Áldjon vagy verjen sors keze:
 Itt élned, halnod kell.

Vörösmarty Mihály.

HYMNUS

A MAGYAR NÉP ZIVATAROS SZÁZADAIBÓL.

Isten áldd meg a magyart
 Jó kedvvel, bőséggel;
 Nyújts feléje védő kart,
 Ha küzd ellenséggel;
 Balsors akit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt!
 Megbűnhődte már e nép
 A multat s jövőndőt.

Őseinket felhozád
 Kárpát szent bércére,
 Általad nyert szép hazát
 Bendegúznak vére;

S merre zúgnak habjai
 Tiszának, Dunának,
 Árpád hős magzatjai
 Felvirágozának.

Értünk Kunság mezején
 Ért kalászt lengettél,
 Tokaj szőlővesszején
 Nektárt csepegtettél;
 Zászlónk gyakran plántálád
 Vad török sáncára,
 S nyögte Mátyás bús hadát
 Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
 Gyúlt harag kebledben;
 Elsújtád villámidat
 Dörgő fellegedben;
 Most rabló mongol nyilát
 Zúgattad felettünk,
 Majd töröktől rabigát
 Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
 Ozmán vad népének
 Vert hadunk csonthalmain
 Győzedelmi ének!
 Hányszor támadt tenfiad,
 Szép hazám, kebledre,
 S lettél magzatod miatt
 Magzatod hamvvedre!

Bújt az üldözött, s felé
 Kard nyúlt barlangjában,

Szerte nézett, s nem lelé
 Honját a hazában.
 Bércre hág és völgybe száll,
 Bú s kétség mellette;
 Vérözön lábainál
 S lángtenger fölötte.

Vár állott: most kőhalom;
 Kedv s öröm röpkedtek:
 Halálhörgés, siralom
 Zajlik most helyettek.
 Csak szabadság nem virul
 A holtak véréből,
 Kínzó rabság könyje hull
 Árvánk hó szeméből.

Szánd meg, Isten, a magyart,
 Kit vészek hányának,
 Nyújts feléje védő kart
 Tengerén kínjának.
 Balsors akit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt,
 Megbűnhődte már e nép
 A múltat s jövőndőt!

Kölcsey Ferenc.

HONFIDAL.

Tied vagyok, tied, hazám!
 E szív, e lélek,
 Kit szeretnék, ha tégedet
 Nem szeretnék?

Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed.
Te állj, s ha kell, a templomot
Ledöntöm érted!

S az összeroskadó kebel
Végső imája:
Áldás a honra, istenem
Áldása rája!

De én nem mondom senkinek,
Ki nem kiáltom:
Legkedvesebbem hogy te vagy
A nagy világon.

Titkon kísérem lépteid,
S mindegyre híven;
Nem mint az árny az utazót,
Csak jó időben.

De mint az árnyék nő, midőn
Az est közelget:
Nő búm, ha sötétedni kezd,
Hazám, fölötted.

És elmegyek, hol híveid
Pohárt emelve,
A sorstól új fényt esdenék
Szent életedre!

S kihajtom egy cseppig borát
A telt üvegnek,
Bár keserű . . . mert könyeim
Belé peregnek!

Petőfi Sándor.

MAGYAR HÖLGY.

Magyar hölgynek születnél,
Aldd érte sorsodat!
Magyar hölgynek születni,
Nagy és szép gondolat.
Oh hölgy, ki azt megérted:
Mi szép vagy és mi nagy!
Rendeltetés az égből:
A földön áldva vagy.

Szépnek teremte Isten,
Mert hölgynek alkota;
Virág a hölgy, az élet
Szépsége, illata;
Gyöngy, drága s ritka gyöngy
A szívnek tengerén,
Szelíd és tünde csillag
A szerelem egén.

De te midőn születnél,
Két hivatást nyerél:
A hölgyét s honleányét,
Mert hölgy, s magyar levél.
Tenéked szebb, dicsőbb tért
Szabott a végezés;
Születni és szeretni
Magyar hölgynek kevés.

Te egy alvó hazának
Lányául születnél,
Felébredő nemzetnek
Anyjává tététel;

Mit érne tündökölnöd
Egy búzhödt tó fölött?
Mit, szép virágnak lenned
Gyász sírhalmok között?

Tenéked korcs apákat
Jutott ébreszteni;
Hazádnak tűzhelyéhez
Férjet téríteni,
S szíved lángjába mártván
Vezér-szövétneked,
Hazád szeretetére
Nevelni gyermeked.

Hogy légyen, ami nincsen,
Egység e bús hazán;
Minden magyar, mi nem volt,
Csak honfi, honleány;
Hogy egy gyűrűvé forrjon
Árpádnak nemzete!
S e szép aranygyűrűben
A gyémánt gyöngye — te.

Magyar hölgynek születted,
Tedd hivatásodat!
Egy hon nemtője lenni,
Mi szép egy gondolat!
Oh hölgy, ki ezt betöltéd,
Mi szép vagy és mi nagy!
Rendeltetés az égből,
A földön áldva vagy.

Garay János.

KI VOLT NAGYOBB?

Nem tudom én, melyik volt szebb,
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb:
Az-e, aki bedöngette
Keleten a nagy érckaput.

Az-e, aki hét vezérrel
Döntő karján sebet vágott,
Hogy halálíg védelmezik
Ezt a dicső, szép országot.

Az-e, aki réges-régen
Olyan nehéz halált túrt el,
Hanem akkor is még egyet
Leütött a táborkürttel.

Nem tudom én, melyik volt szebb,
Talán az a híres László,
Aki kivált seregéből
Oly magasan, mint egy zászló.

S mikor királynál is nagyobb
Úrrá akarták őt tenni,
El nem ment egy tapodtat sem,
Mert csak magyar akart lenni.

Vagy az, aki isten után
A legnagyobb csodát tette,
Mikor Nándorfehérvárnál
Reá rohant Mahomedre.

Avagy az, ki a zászlóval,
Melyen volt a szent szűz képe,
Hogy ne jusson más kezébe,
Úgy ugrott le a mélységbe.

Vagy az, aki Buda-várban
 Vórhálátát úgy fogadta:
 Hédervári öregapám
 Valamelyik Öregapja.

Avagy az-e, ki félkézzel
 Malomkövet hengergetett,
 Két nagy karddal verekedett,
 Holtak hátán ivott, evett.

Vagy az volt-e a legdicsőbb,
 Hősebb, nagyobb mindannyinál,
 Az a nemes fiúból lett
 Világverő hollós király.

Vagy az, aki várfalánál
 Karjaiban jobban bízván,
 Szigetvárnál kirohant és
 Úgy halt meg a holtak hídján.

Vagy az, aki.. . Sokan voltak!
 Nem tudom, hogy ki volt nagyobb,
 Csak áldom az istenemet,
 Amért én is magyar vagyok.

Tóth Kálmán.

FÓTI DAL.

Fölfelé megy borban a gyöngy,
 Jól teszi.
 Tőle senki e jogát el
 Nem veszi.

Törjön is mind ég felé az,
Ami gyöngy;
Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy.

Testet éleszt és táplál a
Lakoma,
De ami a lelket adja,
Az bora.
Lélek és bor két atyafi
Gyermekek ;
Hol van a hal, mely dicső volt
És remek?

Víg pohár közt édesebb a
Szerelem,
A mi benne keserű van,
Elnyelem.
Hejh galambom, szőke bimbóm
Mit nevensz?
Áldjon meg a három Isten,
Ha szeretsz.

Érted csillog e pohár bor,
Érted vív,
Tele tűzzel, tele lánggal,
Mint e szív;
Volna szívem, felszökелne
Mint a kút,
Venni tőled vagy szerelmet,
Vagy búcsút.

Hejh barátom, honfitársam,
Bort igyál,
Víg, komor vagy csüggeteg vagy,
Csak igyál,

Borban a gond megbetegszik,
 Él a kedv,
 Nincs a földön gyógyerőre
 Több ily nedv.

Borban a bú, mint a gyermek
 Aluszik;
 Magyar ember már búsult sok
 Százig.
 Ideje, hogy ébredessen
 Valaha;
 Most kell neki felvirulni
 Vagy soha.

Bort megissza magyar ember,
 Jól teszi;
 Okkal-móddal meg nem árthat
 A szeszi.
 Nagyot iszik a hazáért
 S felsívít;
 Csakhogy egyszer tenne is már
 Valamit.

No de se baj, másképp leszen
 Ezután;
 Szóval, tettel majd segítünk
 A hazán.
 Ha az Isten úgy akarja
 Mint magunk,
 Szennyet rajta és bitor bűnt
 Nem hagyunk.

Rajta, társak, hát igyunk egy
 Huzamost,
 Bú, szerelmek, házi gondok,
 Félre most;

A legszentebb-, legdicsőbbért
 Most csak bort,
 De ha kellend, vérben adjunk
 Gazdag tort!

A legelső magyar ember
 A király;
 Érte minden honfi karja
 Készen áll.
 Lelje népe boldogságán
 Örömét,
 S hír, szerencse 'koszorúzza
 Szent fejét!

Minden ember legyen ember
 És magyar,
 Akit e föld hord s egével
 Betakar.
 Egymást értve, boldogítva
 Ily egy nép
 Bármi vésszel bizton, bátran
 Szembe lép.

Ellenség vagy áruló, ki
 Hont tipor,
 Meg ne éljen, fogyjon élte,
 Mint e bor.
 Áldott földe szép hazánkknak,
 Drága hon,
 Meg ne szenvedd soha őket
 Hátadon!

S most hadd forrjon minden csepp bor
 Mint a vér,
 Melyet hajdan frigyben ontott
 Hét vezér,

S mint szikrája a szabadba
Felsiet,
Úgy keresse óhajtásunk
Az eget.

Légyen minden óhajtásunk
Szent ima,
S férfi keblünk szent imáink
Temploma.
És ürítsük a hazáért
E pohárt:
Egy pohár bor a hazáért
Meg nem árt.

Érje áldás és szerencse
Mindenütt,
Ahol eddig véremésztő
Seb feküdt;
Arca, mely az ősi bútól
Halovány,
Felderüljön mint a napfény
Vész után.

Hű egyesség tartsa össze
Fiait,
Hogy leküzdje éjszak rémes
Árnyait;
Künn hatalmas, benn virágzó
És szabad,
Bizton álljon sérthetetlen
Jog alatt.

S vér, veríték vagy halál az,
Mit kivan,
Áldozatként rakjuk azt le
Zsámolyán,

Hogy mondhassuk csend- s viharban:
 „Szent hazánk!
 Megfizettük mind, mivel csak
 Tartozánk.“

Vörösmarty Mihály.

HAZÁMHOZ.

Hírt sem hallok már felőled,
 Erdős, völgyes szép hazám!
 Most, hogy távol vagyok tőled.
 Most szeretlek igazán.
 Azt a völgyet, azt a bércet,
 Soha sem feledhetem,
 S kél szívemben vágó érzet,
 Hogy zokogjanak kebleden.

Semmi, semmi ki nem pótol.
 El nem mossa képedet.
 Kérdem a sebes folyótól:
 Miért hagyott el tégedet?
 Kérdem a szálló madártól:
 Tán kiszáradt a berek,
 Hogy tőled ő is elpártol,
 Mint a hűtlen emberek?

Gondolom, a nehéz felhő
 Arcod özvegy fátyola;
 Gondolom a síró szellő
 Egy ismerős furulya;

Gondolom a virágillat
Esdő sóhajod talán;
S pásztortűz csak az a csillag
Kék havasod oldalán.

Téged látlak minden képben,
Mely felém száll messziről;
A sík rónán, minden képben,
Bé Reid árnya leng körül.
Búcsúzó anya — fiának
Szent ereklye képet ad,
S az — habár az évek szállnak —
Mindig kebelén marad.

Szász Károly.

Szülőföld — családikör.

SZÜLŐFÖLDEMEN.

Itt születtem én ezen a tájon,
Az alföldi szép nagy rónaságon,
Ez a város, születésem helye,
Mintha dajkám dalával vón' tele;
Most is hallom e dalt, elhangzott bár:
„Cserebogár, sárga cserebogár!”

Úgy mentem el innen, mint kis gyermek,
És mint meglett ember úgy jöttem meg.
Hejh, azóta húsz esztendő telt el
Megrakodva búval és örömmel.
Húsz esztendő ... az idő hogy lejár!
„Cserebogár, sárga cserebogár!”

Hol vagytok, ti régi játszó társak?
Közületek csak egyet is lássak!
Foglaljatok helyet itt mellettem,
Hadd felejtsem el, hogy férfi lettem,
Hogy vállamon huszonöt év van már . . .
„Cserebogár, sárga cserebogár!”

Mint nyugtalan madár az ágakon
 Helyről-helyre röpköd gondolatom,
 Szedegeti a sok szép emléket,
 Mint a méh a virágról a mézet;
 Minden régi kedves helyet bejár . . .
 „Cserebogár, sárga cserebogár!”

Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
 Lovagolok fűzfasípot fűjva,
 Lovagolok szilaj nádparipán,
 Vályúhoz mék, lovam inni kíván,
 Megitattam, gyi lovam, gyi Betyár . . .
 „Cserebogár, sárga cserebogár!”

Megkondul az esteli harangszó,
 Kifáradt már a lovas és a ló,
 Haza megyek, ölébe vesz dajkám.
 Az altató nóta hangzik ajkán,
 Hallgatom s félálomban vagyok már . . .
 „Cserebogár, sárga cserebogár!”

Petőfi Sándor.

CSALÁDI KÖR.

Este van, este van; kiki nyugalomba!
 Feketén bólingat az eperfa lombja.
 Zúg az éji bogár, neki megy a falnak,
 Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.
 Mintha lába kelne valamennyi rögnek,
 Lomha földi békák szanaszét görögnek,
 Csapong a denevér, az ereszt sodorván;
 Rikoltoz a bagoly csonka régi tornyán.

Udvaron fehérlik szőre egy tétlennek:
 A gazdasszony épen az imént fejé meg;
 Csöndesen kérődzik, igen jámbor fajta,
 Pedig éhes borja nagyokat döf rajta.
 Ballag egy cica is, bogarászni restel,
 Óvatosan lépked hosszan elnyúlt testtel;
 Meg-megáll, körülnéz: most kapja hirtelen,
 Egy iramodással a pitvarban terem.

Nyitva áll az ajtó; a tüzelő fénye
 Oly hívogatólag süt ki a sövényre.
 Ajtó előtt hasal egy kiszolgált kutya,
 Küszöbre a lábát, erre állát nyújtja.
 Benn a házi asszony elszűri a tejet,
 Kérő kis fiának enged inni egyet;
 Aztán elvegyül a gyermektársaságba,
 Mint csillagok közé nyájas hold világa.

Egy eladó lány a tűzre venyigét rak:
 Ő a legnagyobb s szebb . . . a hajnali csillag.
 Vasalót tüzesít: új ruhája készen,
 Csak vasalás híja . . . s reggel ünnep léssen.
 Körül az apróság vidám mese mellett,
 Zörgős héjú borsót, vagy babot szemelget:
 Héjából időnként tűzre tesznek sokat;
 Az világítja meg gömbölyű adukat.

A legkisebb fiúi kenyeret kér s majszol,
 Üszköt csóvál néha s tűzkigyót rajzol;
 Olvas a nagyobbik, nem ügyelve másra:
 E fiúból pap lesz, akárki meglássa!
 Legalább így szokta mondani az apjok,
 Noha a fiú nem imádságon kapkod;
 Jobban kedveli a verseket, nótákat,
 Effélét csinálni maga is próbálgat.

Pendül a kapa most: letevé a gazda,
 Csíkos tarisznyáját egy szögre akasztja;
 Kutat az apró nép, örülne, ha benne
 Madárlátta kenyér-darabocskát lelne.
 Rettenve sikolt fel, amelyik belé nyúl;
 Jaj! valami ördög... vagy ha nem, hát... kis nyúl!
 Lesz öröm; alunni se' tudnak az éjjel;
 Kínálják erősen káposztalevéllal.

A gazda pedig mond egy szíves jó estét.
 Leül, hogy nyugassza eltörődött testét.
 Homlokát letörli porlepett ingével:
 Mélyre van az szántva az élet-ekével.
 De amint körülnéz a víg csemetéken,
 Sötét arcredői elsimulnak szépen:
 Gondúzó pipáját a tűzbe meríti,
 Nyájas szavú nője mosolyra deríti.

Nem késik azonban a jó háziasszony,
 Illó, hogy urának ennivalót hozzon;
 Kiteszi középre a nagy asztalszéket,
 Arra tálalja fel az egyszerű étket;
 Maga evett ő már, a gyermek sem éhes;
 De a férj unszolja: „gyér' közelebb, édes!“
 Jobb ízű a falat, ha mindnyájan esznek,
 Egy-egy szárnyat, combot nyújt a kicsinyeknek.

De vájjon ki zörget? Nézz ki fiam, Sára:
 Valami szegény kér helyet éjszakára.
 Mért ne fogadnók be, ha tanyája nincsen "?
 Mennyit szenved úgylis sok bezárt kilincsen!"
 Visszajő a lányka, az utast behíván:
 Béna harcfi lép be, sok jó estét kivan:
 „Isten áldja meg a kentek ételét is!
 ... így végezi a szót. . . meg az emberét is.“

Köszöni a gazda: „Része legyen benne:
Tölts a tálba, anyjuk, ha elég nem lenne.“
Akkor híjjá szépen, hogy üljön közelebb.
Rá is áll az könnyen, bár szabódik elébb,
Éhüket a nagy tál kívánatos ízzel,
Szomjukat a korsó csillapítja vízzel,
Szavuk sem igen van az alatt, míg esznek,
Természete már ez magyar embereknek.

De mikor aztán a vacsorának vége,
Nem nehéz helyen áll a koldus beszéde:
Megered lassankint s valamint a patak
Mennél messzebbre foly, annál inkább dagad.
Az idősb fiú meg leteszi a könyvet,
Figyelmes arcával elébb-elébb görnyed.
És mihelyt a koldus megáll a beszédben:
„Meséljen még egyet,“ — rimánkodik szépen.

„Nem mese az, gyermek! “ .. így feddi az apja,
Rátékint a vándor, és tovább folytatja.
Néma kegyelettel függenek a szaván
Mind az egész háznép, de kivált a leány,
Ez mikor nem hallják és mikor nem látják,
Pirulva kérdezi tőle . . . testvérbátyját;
Három éve múlik, hogy utána kérdez;
Még egy esztendőt vár, nem megy addig férjhez.

Este van, este van, a tűz sem világít,
Kezdi hunyorgatni hamvas szempilláit;
A gyermek is álmos, egy már alszik épen
Félrebillent fejjel az anya ölében.
Gyéren szól a vendég, s rá nagyokat gondol,
Közbe-közbe' csupán a macska dorombol.
Majd a földre hintik a zizegő szalmát
S átveszi egy tücsök csöndes birodalmát.

Arany János.

ITTHON VAGYOK. . .

Itthon vagyok ...! haza jöttem valahára.
 Lelkem ezt az édes órát alig várta;
 Megpihenni csendes élet, hű öledben:
 Jöttem, mint a siető hab, hogy jöhöttem.

Haza felé még csak e táj halma kéklett,
 Forró vágyam ölelé a messzeséget;
 Fel se tűnt még házam tája, s már előre
 Megcsapott a boldogságnak lágy szellője!

Kinyílt a völgy ... a falucska ott van, ott van!
 Dobogott a vándor szíve hangosabban;
 Míg csókokod forrt a belépő ajakára ...
 Itthon vagyok, haza jöttem valahára!

Házi üszköm melegítő lángja mellett,
 Keblemen a szomorú fagy úgy felenged!
 Csordultig van az én szívem, annyit érzek.
 Örömeben olyan boldog, olyan részeg!

S nem is tudom: félig alva, félig ébren
 Pihenek a szeretetnek hív ölében;
 Két karomon a mi kedves, kis családom;
 Mi reményem, vágyam van még a világon?

Kis fiamat az ölembe teszi anyja,
 S hosszan nyugszik mindkettőnkön pillanatja ...
 Nem tudok én mit mondani, nem tud ő sem, —
 De beszél a mosolygó ajk s könyező szem.

Majd ha lelkem' szomorítják újra gondok,
 Vagy étellel és világgal meghasonlok:
 Akkor nyájas, kibékítő gondolattal,
 Ez a könyű, ez a mosoly megvigasztal.

Zárd magadba, lelkem! ezt a boldogságot,
 Mely ez édes szép órában rád szivárog;
 Mint a cseppet a virágnak kelyhe szokta,
 Tartogatva hév napokra, bús napokra.

Tompa Mihály.

ERDÉLY.

Vadregényes fenyvesek homálya,
 Sziklabérczek felhők közelében!
 Üdvözöllek mint anyát a gyermek,
 Hű szerelmem forró érzetében.

Szebb talán a rónaság vidéke,
 Délibábos pusztáknak lapálya,
 S vonzó, enyhe, édes mosolyával
 Vidám halmok, völgsíkok hazája.

Mind hiába . . . köztetek születtem,
 Csermelyzúgás, bérezi vad virágok!
 Szívem egy, és szívem egy szerelme
 Csak egyért, csak értetek sóvárog.

Mely dicső bérezek közt az élet!
 Föld fiához közelebb az Isten,
 S messze mindaz, min a nagy világ csüng
 Sápadozva, mint rab a bilincsen.

Foróbb itt a szülőföld szerelme,
 Szabadabb a szívnek dobbanása,
 A gyönyörrel félelem határos,
 S nagyszerűbb a lélek gondolája.

Ím az ég és tiszta levegője,
Ím az erdők tengerének árja,
Mely örök zöld s mint a büszke lélek
Fellegekben úszik koronája.

Hótetőknek távol csillogása
Ráfénylik az erdők éjjelére,
Színeikből gyöngé szivárványt sző
Hajnal, alkony a táj kék egére.

Oh minő kép; smaragd halmok, völgyek
Koszorúja, mint egy tündér álom;
Kékes ködben elzavart falucskák,
S dült tornyával egy-egy mohos várrom.

Bércz-oldalban nyájak legelésznek,
Csermelyek kígyódnak a határon,
És fészkekként könnyű malmok függnek
Zuhatagot siró vén sziklákon.

Itt kél a nap, itt nyugszik le később,
Itt néz a sas büszkén a szemébe,
Itt ereszti meg szárnyvitorláját,
Hogy elsápad a kelő hold képe.

Itt zendíti az erdők tündére
Fuvoláját sokszor csöndes éjjel,
Kérve a hold édes mosolygását,
Bús dalával, harmatos szemével.

Szánja a hold, föllebbenti fájlát,
Ajakára nyájas mosolyt vészen,
És szerelme fényes tengerárját
Elönti az erdő messzeségen.

Néz a pásztor, s bámulja világát,
 Hosszú horgas botjára hajolván,
 S elmereng a bűgő vad galambok,
 Fűrészmalom s vízesés siralmán.

A hold fényén éji pompájában
 Im a vidék még egyszer kitárul,
 Árnyak nyúlnak, himbálnak a légben
 A virasztó hegytetők ormárul.

Álmos erdők mélán álmadozva
 Felsuttognak, lágy morajt lehelnek,
 Meg-megharsan távolból egy kürtszó
 És reá száz viszhangok felelnek.

Majd a csendben a szomszédfalvakból
 Az ebek csaholása hallik,
 S nyikorgása borviz-szekereknek
 A kanyargó úton megnyilallik.

Őrházaknál hamvadó tűz pislog,
 Egy-egy székely veszi útját arra;
 Hosszú puska mellett énekelve
 Bús-nótádat, gyászos Madéfalva!

De ki tudna mindent elbeszélni
 Rólatok, ti kedves völgyek, bérezek?
 Még is, mért hogy gyakran elborulok,
 És szememben forró könyet érzek.

A várromok, az ősök sirhalma
 Kérdik tőlem: hol Attila népe?
 Él -e még a székely s hol van Erdély
 Szabadsága, neve, dicsősége?

E kérdés csal könnyeket szemembe,
 Siratom én elhunyt szabadságod
 S hired, melyet fényessé nem téssen
 Nap- s holdfényben tündér csillogásod.

De mért sírjak? Amott a sziklákon
 Felrepülni sas-csoportot látok . . .
 Hah, e bérez a sasoknak tanyája,
 S itt születnek mennydörgő villámok.

Tán e népnek majdan a sasokkal
 Magasba szárnyal gondolatja,
 S a szabadság viharos érzése
 Hideg keblét még egyszer áthatja.

S újra látjuk szárnya szabadjában
 Napsugárhoz merész repülését,
 És meghalljuk hosszú ébredése
 Villámokkal terhes mennydörgését.

Gyulai Pál.

ANYÁMHÁZA.

Ez a város, ez az utca
 Nekem olyan ismerős,
 Érezem, ha végig járom,
 Hogy az emlék mily erős . . .
 Ebben van a' kis fehér ház,
 Annyi nagyobb, szebb között . . .
 Áldd meg uram azt a házat,
 Áldd meg azt a küszöböt!

Gyermek voltam, kicsi gyermek.
 Mi az élet? Nem tudám,
 Ott repült a kicsi házban
 Egyik nap a más után.
 Mindenik nap meg volt áldva
 S uj örömbé öltözött —
 Áldd meg uram azt a házat,
 Áldd meg az a küszöböt!

Volt a háznak udvarában
 Egy piciny, parányi kert,
 Mint virági, úgy nyílt lelkem
 Napról-napra, fényre kelt,
 S mint a rózsák nyílt kelyhébe
 Harmat — szállt belé a hit. . .
 Áldd meg uram azt a kertet,
 Áldd meg pici bokrait. . .

Abban munkált gondos kézzel,
 Gyomot irtva, jó anyám.
 Anyakéz a gyermekszívben
 S kertben gyomot nem hagy ám!
 Azért hittem én s reméltem
 Ottan, mindenek fölött. . .
 — Áldd meg uram azt a házat,
 Áldd meg azt a küszöböt!

S a kit sokan megtagadnak
 Balgák, vakok — láttam én
 Ott abban a kicsi házban
 A jó Isten! . . . könnyedén
 Ne nevéssen e nagy szóra
 Senki! úgy van, láttam őt!
 Őtet, kinek keze áldja
 Azt a házat, küszöböt.

Láttam őt a szegénységben,
 Amelyre büszke vagyok, —
 Láttam őt a boldogságban,
 — Most is lelkemen ragyog —
 Láttam őt balsorsban, gyászban,
 Anyám könnyező szemén,
 Oh az áldó, sújtó Istent
 Sokat, sokszor láttam én!

És abban a kicsiny házban
 Megtanultam: hogy a föld
 Csalfa, hazug, búra, fényre
 Egyaránt álarcot ölt,
 Hogy valóság, szilárd támasz,
 Egy van csak a föld fölött. . .
 Te, óh Uram . . . áldd meg kérlek
 Azt a házat, küszöböt. . .

Ott tanultam, hogy az Isten
 Hogyha őt hiszed, megáld,
 Meggyógyít az égi kézzel,
 Mely imént sújtón talált. . .
 Engem is sújtott keményen —
 De megáldott azután,
 Meg, ezerszer — vagy nem él-e
 A kis házban jó anyám? . . .

S ha családom kis körében
 Végig nézek múltamon,
 Melyen, ahány istenáldás,
 Ugyanannyi könny vagyon,
 Fölmerül a kis ház képe
 Gyermekeim között —
 Áldd meg Isten azt a házat,
 Áldd meg azt a küszöböt!

Tartsd meg, hiszen elfeledtek
 Engem ott már, csak e ház
 Meg az istenáldott lélek,
 Aki abban ott tanyáz,
 Az anyának szíve őriz,
 De az énnkem elég:
 Áldd meg, Uram! áldd meg őtet,
 Áldd meg az anya szívét. . .

Tán még egyszer visszatérek,
 Búra, jóra, nem tudom . . .
 Végig megyek uj meg újra
 A jól ismert utakon,
 Hogy azt kérjem, ha megroskad
 Térdem a küszöb fölött:
 Áldd meg Uram ezt a házat!
 Áldd meg ezt a küszöböt!

Váradi Antal.

EGY ESTÉM OTTHON.

Borozgatánk apámmal;
 Ivott a jó öreg,
 S a kedvemért ez egyszer —
 Az isten áldja meg!

Soká nem voltam otthonn,
 Oly rég nem láta már,
 Úgy megvénült azóta —
 Hja, az idő lejár.

Beszéltünk erről, arról,
Amint nyelvünkre jött;
Még a színészetről is
Sok más egyéb között

Szemében „mesterségem“
Most is nagy szálla még;
Előítéletét az
Évek nem szüntetek.

„No csak hitvány egy élet
Az a komédia!“
Fülemnek ily dicsérést
Kellett hallgatnia.

„Tudom, sokat koplaltál,
Mutatja is színed.
Szeretném látni egyszer,
Mint hányisz bukfenceket.“

Én műértő beszédit
Mosolyogva hallgatám;
De ő makacs fej! föl nem
Világosíthatám.

Továbbá elszavaltam
Egy bordalom neki;
S nagyon-nagyon örültem,
Hogy megnevetteti.

De ő nem tartja nagyra,
Hogy költő fia van:
Előtte minden ilyes
Dolog haszontalan.

Nem is lehet csodálni!
Csak húsvágáshoz ért;
Nem sok hajszála hullt ki
A tudományokért.

Utóbb, midőn a bornak
Edénye kiürült,
Én írogatni kezdtem,
Ő meg nyugodni dűlt.

De ekkor száz kérdéssel
Állott elő anyám;
Felelnem kellé, — hát az
Írást abban hagyám.

És vége-hossza nem lett
Kérdezgetésinek;
De nekem e kérdések
Olyan jó estének.

Mert mindenik tükör volt,
A honnan láthatám:
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!

Petőfi Sándor.

FECSCKE A SZOBÁBAN.

Fecske, fecske mi jót hoztál?
A szobámba lopózkodtál.
Nincs-e még a tavasz itten?
Azt keresed talán itt benn?

Nézd, a gyermekek bejöttek,
Téged vígan üdvözölnek,
Boldog ámulattal nézik
Könnyű szárnyad lebbenését.

Hogy örülnek! hogy ujjongnak!
Hirül viszik az anyjuknak.
Nagy esemény! Együtt látod
Csakhamar a kis családot.

Fiu mondja: az enyim légy!
Jó leszek én hozzád mindég,
Megetetlek, megitatlak,
Játékkal is mulattatlak.

Lányka mondja: mit üzennek,
Kik a távolban szeretnek?
Ha felölök hírt adhatnál,
Még csókra is számíthatnál.

Anyjuk mondja: jer le, jer le,
Megtanítlak szerelemre,
Puha, meleg fészket rakni,
Kicsinyekért élni, halni!

De te mégy, az ablak nyitva,
Társaid már várnak vissza,
Köszönöd a szívességet . . .
Örökre elvesztünk téged. •

Repülj hát és mondd meg nékik:
Örök tavasz virul még itt.
Nézzék meg, ha erre térnek,
Hogy milyen a boldog fészek.

Dalmady Győző.

ITTHON.

Mint a madár a fészkére,
 Szomjú vándor hűvös érre,
 Mint a gyermek anyaölbé:
 Vágyom én e nyájas körbe.

Itt enyelgő kis családom
 Közt van az én jó világom;
 Künn borong bár a magasban,
 Itt örökké csillagos van.

Csillogó szem, mosolygó ajk:
 Ez az, amit szívem óhajt,
 S küszöbömet általlépve,
 Ez derül itt én elembe.

Szívem ifjul, gyermekké lesz:
 Kis örömet nagynak érez,
 Körülem is ártatlan kedv
 Játszi pillangója repked.

És felejtem egyelőre
 Gondjaimat a jövőre:
 Mi nehéz súly függ e vállon,
 Nehogy kedvük búra váljon.

Gyermek-szívvvel, öntudatlan
 Nyugszom meg e gondolatban:
 Hogy övéit el nem hagyja,
 Ki mindnyájunk édes atyja.

Arany János.

GYERMEKSZOBÁBAN.

Kitárva szobánkban az ablak.

Hogy búvik a fénytül az árny;
Hogy táncol a porszem a napnak
Beözönlő sugarán.

Gyermekkel a kis szoba népes,
Halld a csevegést, a kacajt.
Óh, élni, örülni oly édes,
Ezt vallja a szem, meg az ajk.

Pici lányomat, im, kicsi nénje
Tapsolva, hogy úzi felém,
Az új tavasz illata, fénye
Árad mosolyukbul élém.

Mint fény fia, szőke hajával
Szép kis fiam áll vidoran,
S míg rá süt a nap, sugarával,
Haja minden szála arany. . .

Oh, jertek ölembe, karomba,
Ti szép, viruló csemeték!
Öntsétek méla dalomba
Szívetek vidám melegét.

S hogy a bú komor árnya ne győzzön
Lelkemnek tört fénye felett,
Ragyogja be rólatok őszöm'
A napsugaras kikelet.

Vargha Gyula

TORNÁCOMON.

Eltűnődve nézek a tájon végig-végig;
Távol halmok s hegyek láncolatja kéklík
S innen rajta zölden,
A szép Sajó völgye nyájas nyílt arcával
Táru ki előttem.'

Folydogál a Sajó, folydogál árkában,
Zaj nélkül, mint aki nem mer járni bátran,
Oly lassú s fáradt. . .
Igaz, hogy már vértől és könnyhullatástól
Eleget megáradt.

Hová lett innen a vérfolt s a patkónyom,
Mely a setét idők küzdelmiről szóljon?
Eltörlek az évek . . .
Hej ha a szívből is fájdalmat, emléket
Így kitörlenének!

— De tisztán süt a nap, meleg délután van,
Dologban az ember, s a rétek hosszában
Hemzseg mint a hangya;
A dolgos nép után hosszú sorral támad
Rudas és kalangya.

Sűrű cseppekben foly arcán a veríték,
De a nehéz munkát hogy megédesítsék:
Zengnek meleg dalok;
Feltörrik a tenyér, de a szív édesen
Mulat s elandalog.

És elgondolkodom e népen, e dalon...
 Mi szólal meg abban: öröm vagy fájdalom,
 Húrján a kebelnek?
 S látom, hogy a virágmagvak még a sírnak
 Halmán is kikelnek.

Azonban este lesz, elcsendesül a dal,
 Hűvös szellő támad az est homályival;
 S ködpalástot öltvén:
 Elvész a táj képe, a rét nyájas arca
 A szép Sajó völgyén.

És akkor ha által-jön Péter vagy Pál úr,
 Sokat beszélünk az élet mivoltáról...
 S tárgyat keres elménk:
 Borongó kedélyünk' mely felderítené
 S melyen megpihennénk!

Végtére elborul s nyomasztó nagy éj lesz;
 A levert lélek egy sötét vágyat érez:
 De egy-egy csillag gyúl a felhőkben távol,
 Fellobanó fénye lelkünkig világol:
 Remélni! remélni!

Tompa Mihály.

SZÜLEIMHEZ.

Hejh édes szüleimék,
 Gazdagodjam meg csak!
 Akkor, hiszem Istenem,
 Nem panaszkodnak.

Minden teljesülni fog,
Amit csak kívannak;
Megelőzőm vágyait
Éd's apám s anyámnak.

Lesz csinos ház, amiben
Megvonulnak szépen;
Pince lesz a ház alatt,
Jó bor a pincében.

Meghíhatja éd's apám
Minden jó barátját:
Borozás közt lelköket
A jó kedvbe mártják.

Szép kocsit csináltatok
Éd's anyám számára;
Nem kell, hogy a templomot
Gyalogosan járja.

Lesz arany szegélyzetű
Imádságos könyve,
Krisztus urunk képe lesz
Szépen metszve benne.

Pistinak meg majd veszek
Drága paripákat,
Rajtok jó Istók öcsém
Vásárookra járhat.

Végesvégül lesz nekem
Dúsgazdag könyvtárom;
Akkor majd — a verseket
Nem pénzért csinálom.

Ingyen osztom azokat
Szét az újságokba;
Minden szerkesztő, tudom,
Szívesen fogadja.

S hogyha szép lyányt kaphatok
De magyar lelkűt ám! —
Éd's apám táncolni fog
Fia lakodalmán.

így élünk majd boldogan
A mulatságoknak,
így biz, édes szüleim ...
Gazdagodjam meg csak!

Petőfi Sándor.

ÁLDOTT KEZEK.

Sötét nyomasztó éj borult reám,
Sápadtan nyögtem kínos nyoszolyán,
Szunnyadt szívemben vágy, emlékezet —
Fásultan, érzéketlenül,
Nem tudtam, láttam mást körül,
Csak két gyengéden ápoló kezet.

Eltűnt az éjjel, kétes szürkület
Adott az éji rémeknek helyet,
Derengni kezdett lelkem hajnala,
S szemem bágyadtan hordva szét,
Mit megpillantok. — Íme két
Imára kulcsolt gyengéd kéz vala.

S a szürkületből napfölkeltetett.
 Fénylett, derült az ég fejem felett,
 S hogy lábam újra elsőt lépé, — im,
 Mint jó szülőmé egykoron,
 Két gyengéd kéz foga karom.
 Hűn gyámolítva ingó lábaim.

Óh égtől áldott áldó hű kezek,
 Melyekre csendes könyek pergenek -
 Bús éj után e nyájas reggelen.
 Az első egy-két halk szavat,
 Mely halvány ajkamon fakad,
 Hálás kebellem néktek szentelem!

Míg kebelemben érző szív dobog,
 Legszentebb mélyén hálám élni fog.
 S minden paránytok hő csókom lepi.
 Hisz boldogítóbb földi kincs,
 Mely annyi áldást szórna, — nincs,
 Mint a hű hitves áldott kezei!

Torkos László.

HAZATÉRÉS.

Az Isten áldja meg még azt a folyót is,
 Amely idehozott, melyen hazajöttem:
 Csakhogy egyszer én is
 Sirok örömben.
 Kis ház előtt állok, apám háza előtt.
 Be-betekintek a kapu hasadékán,
 S elgondolom, minő nagy öröm lesz majd benn.
 Nem is váraoznának idehaza én rám.

Csendesen benyitok a kicsiny udvarba,
 Régi ismerős fák, ismerős itt minden,
 Mintha azt susognák,
 Hogy: hozott az Isten;
 Fölugrik a kutya és elkezd ugatni,
 De mikor elém ér, egyszerre elnémul,
 Kétszer, háromszor is megtekint azután,
 És farkát csóválva lábaim elé hull.

Én meg csendesen az ajtó mellé állok,
 Mit csinálnak ott benn, kíváncsian nézem:
 Édes anyám olvas,
 Épen a karszékben.
 Imádságos könyv az ő olvasó könyve,
 Melyből talán nekem kér örömet, üdvöt,
 Meg is hallgatta a jó Isten imáját,
 Mert a jövő percben már kebelén csüggök.

A zajra apám is kijön szobájából,
 Már messziről kérdvén, hangosan, hogy mi a'?'
 S akkor látja csak, hogy
 Megérkezett fia.
 Kiverte pipáját s aztán gondolkodik,
 Hogy vajon mit mondjon nekem ujat, nagyot,
 S utoljára is csak annyit tud mondani,
 Hogy a bajszom megnőtt, egész ember vagyok.

És a szomszédok is mind-mind eljönnek,
 Egyik a másiktól tudja, hogy megjöttem,
 És egész koszorút
 Fonnak körülöttem.
 S nekem e koszorú jobbízűen esik,
 Mint amit valaha elismerés adott,
 Hisz én szeretetért daloltam örökké,
 Hisz én a szeretet, szív költője vagyok.

Végre kis húgom jön, az ón szép kis húgom, „
 Ki szegényke eddig nem férhetett hozzám,
 Szemében mosolygást,
 Ajkán csókot hozván.
 S míg a többi széled, ő mellettem marad,
 Az álom szárnyai míg csak be nem fődnek ;
 Sőt még azután is hallom könnyörögni:
 Hogy maradjak itthon, ne menjek el többet.

Tóth Kálmán.

A TÉLI ESTÉK.

Hova lett a tarka szivárvány az égről?
 Hova lett a tarka virág a mezőkről?
 Hol van a patakzaj, hol van a madárdal,
 S minden éke, kincse a tavasznak s nyárnak?
 Oda van mind! csak az emlékezet által
 Idéztetnek föl, mint halvány síri árnyak.
 Egyebet nem látni hónál és fellegnél;
 Koldussá lett a föld, kirabolta a tél.

Olyan a föld, mint egy vén koldus, valóban,
 Vállain feje, de foltos takaró van,
 Jéggel van foltozva, itt-ott rongyos is még,
 Sok helyen kilátszik mezítelen teste,
 Úgy áll a hidegben s didereg ... az inség
 Vastagon van bágyadt alakjára festve.
 Mit csinálna kinn az ember ilyen tájban?
 Mostan ott benn szép az élet a szobában.

Áldja istenét, kit istene megáldott,
 Adván néki meleg hajlékot s családot.

Milyen boldogság most a jó meleg szoba,
 S meleg szobában a barátságos család!
 Most minden kis kunyhó egy tündérpalota.
 Ha van honnan rakni a kandallóra fát,
 S mindenik jó szó, mely máskor csak a légbé
 Röpül tán, most beszáll a szív közepébe.

Legkivált az esték ilyenkor mi szépek!
 El sem hinnétek tán, ha nem ismernétek.
 A családfő ott fenn ül a nagy asztalnál
 Bizalmas beszédben szomszédal s komával,
 Szájokban a pipa, előttök palack áll
 Megtelve a pince legrégibb borával;
 A palack fenekét nem lelik, akárhogy
 Iparkodnak . . . újra megtelik, ha már fogy.

Kínálgatja őket a jó háziasszony,
 Ne félj, hogy tisztjéből valamit mulasszon.
 Hejh, mert ő nagyon jól tudja, mit miképp kell,
 A kötelességét ő jól megtanulta,
 Nem bánik könnyen a ház becsületével,
 Nem is foghatják rá, hogy fősvény vagy lusta.
 Ott sűrög, ott forog, s mondja minduntalan:
 „Tessék, szomszéd uram, tessék, komám uram!”

Azok megköszönik, s egyet hörpentenek,
 S ha kiég pipájok, újra rá töltenek,
 És mint a pipafüst csavarog a légben,
 Akkép csavarognak szanaszét elméik,
 És ami már régen elmúlt, nagyon régen,
 Összeszededetik, sorra elregélik.
 Akitől nincs messze az élet határa,
 Nem előre szeret nézni, hanem hátra.

A kis asztal mellett egy ifjú s egy lányka,
 Fiatal pár, nem is a múlt időt hányja.

Mit is törődnének a múlttal? az élet
 Előttük vagyon még, nem a hatok megett;
 Lelkők a jövőndő látkörébe tévedt.
 Merengve nézik a rózsafelhős eget.
 Lopva mosolyognak, nem sok hangot adnak,
 Tudja a jó isten, még is jól mulatnak.

Amott hátul pedig a kemence körüi,
 Az apró-cseprőség zúgva, zsidongva ül,
 Egy egész kis halom kisebb-nagyobb gyermek
 Kártyából tornyokat csinál, . . . épít, rombol. . .
 Űzi pillangóit a boldog jelennek,
 Tennapot felejtett, holnapra nem gondol. -
 Lám, ki hinné, mennyi fér el egy kis helyen:
 Itt van egy szobában múlt, jövő és jelen!

Holnap kenyérsütés napja lesz, szítál a
 Szolgáló s dalolgat, behallik nótája;
 Csikorgat a kútgém ott kinn az udvaron,
 Lovait itatj' a kocsis éjszakára.
 Húzzák a cigányok valami víg toron,
 Távolról hangzik a böggő mormogása,
 S e különféle zaj ott benn a szobába'
 Összefoly egy csendes lágy harmóniába.

Esik a hó, mégis fekete az utca,
 Nagy, vastag sötétség egészen behúzta.
 Járó-keelő ember nem is igen akad.
 Egy-egy látogató megy csak haza felé.
 Lámpája megvillan az ablakok alatt,
 S fényét a sötétség hirtelen elnyelő.
 Eltűnik a lámpa, a bennlevők pedig
 Buzgón találgatják: vájjon ki ment el itt?

IMAKÖNYVEM.

Aranykötésű imakönyvet
 Hagyott rám örökül anyám.
 Kis Jézus ingben, glóriában
 Van a könyv első oldalán.
 Sok év előtt egyik sarokba
 Beírta jó anyám nevét,
 Lehajtom a betűkre főmet,
 Hogy felidézzem szellemét.

Nekem úgy tetszik, hogy csak egyszer
 Fehér ruhában láttam őt.
 Tavasz volt ép, a kedves akác
 Virágzott a ház előtt.
 A lemenő nap fénysugara
 Reszketett ajkán, zárt szemén,
 Apám ott állt a ravatalnál
 És velem együtt sírt szegény.

Hogy elmosódtak a betűk! Mily
 Sárgák s kopottak e lapok.
 Rég' volt, midőn ez imakönyvből
 Még az anyám imádkozott.
 Két selyemszállal összekötve
 Van itt hajambul egy kevés;
 Aranyos fürteimhez akkor
 Nem illet még a szenvedés.

Írott imádság töredéke
 Mellett van az anyám haja.
 Emitt egy szentnek vézna képe
 S egy régi, halvány Mária.

Elnézem . . . Épen így viselt meg
 A sors azóta engemet.
 Sokszor szeretnék sírni, hogyha
 Nem szégyelném a könnyeket.

Az Úr imádságát ütöm fel,
 (Kíséröm a nehéz úton)
 S vigasztalást vegyít a kínhoz
 A te imád, oh Jézusom!
 Imádság kell a szenvedőnek,
 A kit a sors árván hagyott:
 Úristen, én nem zúgolódom,
 Legyen a te akaratod.

Föl nem panaszlom a világnak,
 Csak szellemednek, jó anyám,
 Milyen kopár volt ifjúságom,
 S hogy mennyi bánat szállt reám.
 Túrtem, reméltem, megalázva
 Idegenek közt éltem én ;
 De azt a régi imakönyvet
 S emléked' szentül őrizém.

Reviczky Gyula.

BÖLCSŐ MELLETT.

Rózsás arcok, bimbó ajkak,
 Nevető, nagy kék szemek —
 Hogy' hagynálak nóta nélkül
 Kedves buba, tégedet?

Hisz te nekem váltig^dallasz,
 Tüdőd győzi, tart a szusz,
 Oh, bizonynyal tútéssz rajtam
 Te legifjabb lyrikus.

Az én dalom bölcsődal csak,
Altató dal, mely susog:
Egészséges kiabálás
A te skálád, ritmusod.

Jer csak ide az ölembe,
Kell-e nóta, kell-e csók?
Hadd mondjam el: mit csinálnak
Odahaza a — manók.

Csörömpölnek, zakatolnak,
Jönnek, mennek — mi *dolog*?
Pereg-pörög, zireg-zörög
Aranyos sarkantyújok.

Van nekik egy ládikájok.
Csukják, nyitják szüntelen.
És abban a ládikában
Szép játék — töméntelen.

Paripa, kard, puska meg dob,
Ici-pici szekerek,
Bóbás madár, kis katonák,
Kurta farkú egerek.

Cirnos cica, csengő alma,
Szóló szőlő, tarka pinty ..,
Jó gyermek, ha szépen alszik,
E sok szépet látja mind.

S van nekik egy pillangójuk —
Zum, zum, arany pillike,
Szellő szárnyam, hold sugarán
Sebbel-lobbal szállj ide!

Hintsd el szárnyad fénylő hamvát,
Csókold le a csöpp szemet:
Azt a sok, sok szép játékot
Zum, zum! hadd láthassa meg.

Endrődi Sándor.

ANYÁM TYÚKJA.

Ejh mi a kő! tyúk anyó, kend
A szobában lakik itt bent?
Lám, csak jó az isten, jót ád,
Hogy fölvitte a kent dolgát!

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is fölszáll,
Eszébe jut, kotkodákol,
S nem verik ki a szobából.

Dehogy verik, dehogy verik!
Mint a galambot etetik,
Válogat a kendermagban,
A kiskirály sem él jobban.

Ezért aztán, tyúk anyó, hát
Jól megbecsülje kend magát,
Iparkodjék, ne legyen ám
Tojás szűkében az anyám. —

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
Hadd beszéljek mostan veled,
Régi cseléd vagy a háznál,
Mindig emberül szolgáltál;

Ezután is jó légy, Morzsa,
 Kedvet ne kapj a tyúkhúsrá,
 Élj a tyúkkal barátságba' . . .
 Anyám egyetlen jószága.

Petőfi Sándor.

ÉDES ANYÁMNAK.

I.

Csendes alkonyat volt,
 Ahogy hazaértem,
 Ave Máriára
 Harangoztak épen.

Ültél a ház előtt
 A régi kis padon,
 Könyekkel szemedben,
 Sóhajjal ajkadon.

Letérdeltem eléd,
 Közelről néztelek,
 Úgy eltévedt rajtam
 Jóságos két szemed...

Kerested a régi
 Derült vonásokat,
 Ragyogó szemeim,
 Nevető arcomat.

Az arcom oly törött,
 A szemem sem ragyog:
 Miről is tudtad meg,
 Hogy a fiad vagyok.

II.

Hazajöttem, anyám,
Beteg vagyok, lelkem,
Anyai szerelmed
Gyógyítson meg engem.

Taníts meg engemet
Még egyszer nevetni,
Taníts meg remélni,
Taníts meg szeretni.

Vigy el, ahogy régen
Az első misére, —
Mutasd meg még egyszer
Az utat az égre.

Úgy-e, megvannak még
A glóriás szentek,
Akik énnálam is
Még többet szenvedtek?

Mutasd meg, őrizőm,
Az Isten bárányát,
Mondd, hogy csókoljam meg
A feszület lábát.

A nagy kereszt alatt
Térdeljünk le ketten,
S mondjuk el, mint régen:
Hiszek egy Istenben . . .

Móra István.

FEKETE KENYÉR.

Miért aggódol, lelkem jó anyám,
Hogy kenyeretek barna, e miatt?
Hisz meglehet: ha nincs idehaza,
Tán fejeőbb kenyérrel él fiad.
De semmi az! Csak add elém, anyám,
Bármilyen barna is az a kenyér,
Itthonn sokkal jobb ízű én nekem
A fekete, mint máshol a feje.

Petőfi Sándor.

Erdőn, mezőn.

AZ ALFÖLD.

Mit nekem te, zordon Kárpátoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.

Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom;
Börtönéből szabadult sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.

Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kúnságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszúgémű kútnál
Széles vályú kettős ága várja.

Méneseznek nyargaló futása
Zúg a szélben, körmeik dobognak,
S a csikósok kurjantása hallik
S pattogása hangos ostoroknak.

A tanyáknál szellők lágy ölében
Ringatódzik a kalászos búza,
S a smaragdnek eleven színével
A környéket vígan koszorúzza.

Ide járnak szomszéd nádasokból
A vadludak esti szürkületben,
És ijedten kelnek légi útra,
Hogyha a nád a széltől meglebben.

A tanyákon túl a puszta mélyén
Áll magányos, dőlt kéményű csárda;
Látogatják a szomjas betyárok,
Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
Sárgul a királydinnyés homokban;
Oda fészkel a visító vércse,
Gyermekektől nem háborgatottan.

Messze, hol az ég a földet éri,
A homályból kék gyümölcsfák orma
Néz, s megettök, mint halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya.

Szép vagy alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.
Itt boruljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sír is fölöttem.

Petőfi Sándor.

A RAB GÓLYA.

Árva gólya áll magában
 Egy teleknek a lábában,
 Felrepülne, messze szállna,
 Messze, messze,
 Tengerekre,
 Csakhogy el van metszve szárnya.

Tűnődik, fél lábon állván,
 El-elúnja egyik lábán,
 Váltogatja, cserélgeti,
 Abban áll a
 Mulatsága:
 Ha beleun, újrakezdi.

Szárnya mellé dugta orrát,
 Messze nézne, de ha nem lát!
 Négy kerítés, négy magas fal:
 Jaj, mi haszna!
 Bár akarna,
 Kőfalon nem látni által.

Még az égre fölnézhetne,
 Arra sincsen semmi kedve:
 Szabad gólyák szállnak ottan
 Jobb hazába;
 De hiába!
 Ott maradt ő, elhagyottan.

Várja, várja, mindig várja,
 Hogy kinő majd csonka szárnya,
 S felrepül a magas égig,
 Hol a pálya
 Nincs elzárva
 S a szabadság honja kéklik.

Őszi képet ölt a határ,
Nincsen rajta gólyamadár,
Egy van már csak: ő, az árva,
Mint az a rab,
Ki nem szabad,
Keskeny ketrecébe zárva.

Még a darvak hátravannak,
Mennek ők is, most akarnak:
Nem nézi, csak hallja őket.
Mert tudja jól,
Ott fenn mi szól,
Ismeri a költözőket.

Megkísérte egyszer-kétszer:
Nem bírná-e szárnya még fel;
Hej, dehogy nem bírná szárnya,
Csak ne volna
Hosszú tolla
Oly kegyetlenül megkuszálva!

Árva madár, gólya madár,
Sohse' nő ki tollad, ne várd.
Soha többé, fagyos télig;
Mert, ha épen
Nő is szépen:
Rósz emberek elmetélik!

Arany János.

ŐSZI TÁJNAK . . .

Őszi tájnak hervadása!
 Őszi napfény ragyogása!
 Hervadásból, fényből támad
 Lelkemen e kedves bánat.

Omlik a lomb, hallgat a dal;
 Visszatérek gondolattal
 A tavaszra, ... ah de annál
 Betegebbnek tetszik a táj!

Ez a rét volt olyan ékes?
 Ez a határ olyan népes?
 Ez a halom, völgy és tájék . . .
 Mintha a sírkertben járnék!

Lemegy a nap nem sokára . . .
 Haldoklásnak szent országa!
 Olyan édes forró vágygyal
 Ölel téged lelkem által!

Az elmúlás bája rajtad,
 Lelkemen vesz mély hatalmat;
 S bár meghalni kéne véled,
 Mégis, mégis szeretnék!

Néma a táj, arca sápadt,
 Rá derengő napfény árad;
 Ah, mi vonzó szép halál van
 E mosolygó hervadásban!

Édes térnéd', édes álom!
 Szinte érzem szempillámon;
 Hogy lehajtsam, szinte vonja
 Fejem' a fák hulló lombja.

A fák lombja csendesen hull. . .
 Nem küzdöstül, fájdalomtul:
 Itt a végharc ösmeretlen:
 Lehet-e meghalni szebben ...?'

Tompa Mihály.

VIRÁGOK.

Égi a mezőre ballagok,
 Hol fű között virág terem,
 Virágok, szép virágaim,
 Be kedvesek vagytok nekem!
 Ha látom, mintha lányt látnék,
 Szívem reszket, keblem dagad. —
 Síromra, hogyha meghalok,
 Ültessetek virágokat.

Leülök a virág mellé
 És elbeszélgetek vele,
 Szerelmet is vallok neki,
 S megkérdem: engem szeret-e?
 Nem szól, de úgy hiszem, hogy ért,
 Hogy érti jól szavaimat. —
 Síromra, hogyha meghalok,
 Ültessetek virágokat.

S ki tudja: az illat vajon
 Nem a virág beszéde-e?
 Csak hogy nem értjük, nem hat át
 Testünkön lelkünk fülibe;
 Szagolja csak s nem hallja meg
 A test e szellemhangokat. —
 Síromra, hogyha meghalok,
 Ültessetek virágokat.

Igen, az illat a virág
 Beszéde, annak dala ez,
 S ha lényem durvább része a
 Sírban rólam lefejelez:
 Nem szagolom többé, hanem
 Hallom majd e szép dalokat. —
 Síromra, hogyha meghalok,
 Ültessetek virágokat.

Virágillat, virág dala,
 Te léssz majd ott bölcsődalom,
 Melynek lágy zengedelminél
 Tavaszoként elaluszom,
 S következő tavaszig
 Lelkem szép álmokkal mulat, —
 Síromra, hogyha meghalok,
 Ültessetek virágokat.

Petőfi Sándor.

SZÜRETÜNK.

Gondolatim mostan
 Mulatozva járnak,
 Csekély gazdasága
 Körül éd's apámnak,
 Csak oda tér lelkem,
 Mikoron elfárad,
 Ha másutt előtte
 A bú-baj megárad,
 Ott nyugtot találhat.

Látom szerettimet,
 Együtt ülnek épen,
 Szőlőhegyünkön a
 Körtefa tövében;
 Középen egy nagy tál,
 Tálban izes éték
 És körötte vidám,
 Megelégült képek,
 Nevető cselédek.

Szüreti színt ölte
 Két kis húgom ajka,
 Meglátszik a szőlő
 Édessége rajta . . .
 Pörölnek egymásközt
 Pajzán kedvteléssel,
 Egyik megharagszik
 S azt mondja bús képpel,
 Hogy nem kell az étel.

Édes apám pedig
 A kulacsot kapja
 S kitekeri nyakát,
 Hogy lelkét kiadja;
 Felköszönti szépen,
 Ez a köszöntője:
 „Adjon Isten bővebb
 Szüretet jövőre!“
 S úgy iszik belőle.

És ekkor a pásztor,
 A ki oda surran,
 Elsüti puskáját,
 Puska nagyot durran . . .
 A fehér nép sikolt,

Apám iszik elébb,
 Azután azt mondja:
 „Lépjén kend közelebb!“
 S a pásztor oda lép.

Felhajt egy pohár bort,
 Azután tovább megy;
 Mert most így adózik
 Neki az egész hegy . . .
 Már is félre billent
 Fejében a kalap,
 De nem gondol vele,
 Mindig iszik, ha kap
 S olyan lesz mint a csap.

Oszlik a társaság,
 Vége az ebédnek;
 Újra daltól hangzik
 A hegyek vidéke . . .
 Újra neki esnek
 A termő tőkének,
 És míg fosztogatják,
 Tréfálnak, mesélnek
 A vidám cselédek.

Csak édes anyámnak
 Felhős itt a képe,
 Mivel ón jutottam
 Talán az eszébe!
 Ha szép gerezdet lát,
 Azt is nekem szánja . . .
 Áldja meg az Isten,
 Mikor nem is várja,
 Mikor nem is látja.

Lévay József.

FÜLEMILE DAL.

Kicsi fülemile dalol,
 Elrejtözve, ki tudja hol?
 Nem hallja más, csak én hallom
 S szívem elmereng a dalon.

Fekszem a zöld fűbe' hanyatt,
 Rengő bokor árnya alatt;
 A madár mind egyre dalol,
 Kihallik a bokor alól.

S a mint szerte hordja a szél,
 Szívemben is viszhangja kél,
 Szívem kellő közepében:
 Olyan búsan, olyan szépen!

Azt énekli a kis madár:
 Egyszer van az életben nyár,
 S mikor eltöltöd a nyarat,
 Csak a száraz lombja marad!

Szász Károly.

A PUSZTAI FŰZ.

Ki ültetett engem sivatag pusztába
 Örökös botrányul a csavargó szélnek?
 Ki ásta gyökerim' égető buckába,
 Hogy ne virulhassak, hanem mégis éljek?
 Oh, legyen átkozott
 A kegyetlen kéz, mely engem ide hozott!

Zöld berek aljában, enyhe patak szélén
 Ifjú napjaimat oly vidáman élém!
 Szél s nap ellen védve, kristály nedvet ittam,
 Kék hegy és ég tiszta levegőjét szíttam:
 Minden áldott reggel
 Rakva lón friss lombom csillogó gyöngyekkel.

Mosolyogva köszönte a kelő vitor nap,
 Alája tekintvén tölgyfa sátoromnak;
 Este visszanézett, búcsút venni tőlem.
 S én felé bókkoltam a szelid szellőben,
 Délbe' megkímélt s én
 Nem aléltam össze forró ölelésén.

Alattam kövér fű, puha pázsit szőnyeg,
 Virágzó pompája illatos mezőnek!
 Ezüst levelimen hímes lepke rengett,
 Hajló ágaimon víg madárdal zengett;
 Rám szállt éjszakára
 A bús fűlme, — nem a kevély tölgyfára.

Majd, ha a lég izzó fehér fényben ége,
 Lehajoltam a víz árnyas tükörébe,
 S míg én fürteimet nézdelém, futtában
 Száz tündér habocska mosogatta lábam;
 Örvénykét csinált ott,
 S oda gyűjté mellém az úszó virágot.

Karcsú leányzó járt fürdeni vizemben,
 Hófehér szépséggel, piros szeméremben;
 Karom nyújtám neki, óva lesegítem,
 Szűzi szép alakját zöld lombbal körítem;
 Gondosan takartam,
 Hogy senki ne lássa, féltve beárnyaltam.

Jött az ifjú pásztor, üldöző a bánat,
 Nem sajnáltam tőle vékony ágacskámat,
 Kímélve lemetszé, furulyának fúrta,
 Aztán oly szomorún, keservesen fűtta,
 Oly bús volt az ének!
 De szíve azóta könnyebb a legénynek.

Állok most egyedül, sivár pusztaságon.
 Rekedt hangú szöcske minden társaságom;
 Nézek a hőségtől délibábos tájra,
 Szomjamat növeli csalogató árja;
 Amott volna egy kút!
 De nekem vízből egy csöppecske nem jut.

Mellettem vonul egy régen elhagyott gát,
 Senki sem jár rajta, hidját is ellopták:
 Mínek is ott a gát, hol se víz, se medre,
 Lecsapták az utat kétfelől a gyepre.
 Oh! az ég harmatját
 Lombomon ez utak sárra változtatják.

Lombom oly színetlen és levelem oly gyér!
 Jó az alélt vándor s pihenő helyet kér,
 Nem talál, tovább megy és engem elátkoz:
 „Soha ki ne zöldülj, soha ne virágozz!“
 De mit ér az átok,
 Ha fonnyadva mégis több több tavaszt látok!

Arany János

Történetek.

MÁTYÁS ANYJA.

Szilágyi	„Aranynyal,
Örzsébet	Ezüsttel
Levelét megírta:	Megfizetek érted;
Szerelmes	Szívemen
Könyvével	Hordom én
Azt is telesírta.	A te hazatérted . . .
Fiának	„Ne mozdulj,
A levél,	Ne indulj,
Prága városába	Én egyetlen árvám!
Örömhírt	Ki lesz az
Viszen a	Én fiam,
Szomorú fogságba.	Ha megejt az ármány?
„Gyermekeim!	„Adassék
Ne mozdulj	A levél
Prága városából;	Hunyadi Mátyásnak,
Kiveszlek,	Tulajdon
Kiváltlak	Kezébe,
A nehéz rabságból.	Senkinek se másnak,“

Fekete
 Viaszból
 Nyom reá pecsétet;
 Könyöklőn
 Várnak az
 Udvari cselédek.

„Ki viszi
 Hamarabb
 Levelem Prágába?
 Száz arany,
 Meg a ló,
 Teste fáradsága.“

„Viszem én,
 Viszem én,
 Hét nap elegendő!“
 „Szerelmes
 Szívemnek
 Hét egész esztendő!“

„Viszem én,
 Hozom én
 Válaszát három nap.“
 „Szerelmes
 Szívemnek
 Három egész hónap!“

„Istenem,
 Istenem,
 Mért nem adál szárnyat,
 Hogy utól
 Érhetném
 Az anyai vágyat?“

S ahol jön,
 Ahol jön
 Egy fekete holló;
 Hunyadi
 Paizsán
 Ül ahhoz hasonló.

Lecsapott,
 Lecsapott
 Fekete szélvészéből,
 Kikapá
 Levelét
 Az anyai kézből.

„Hamar a
 Madarat! „ . .
 El kell venni tőle!“
 Szalad a
 Sokaság,
 Nyomba, hogy lelője.

Madarat,
 Nem egyet,
 Százat is meglőnek:
 Hire sincs,
 Nyoma sincs
 A levélvivőnek.

Napestig
 Az erdőn
 Űzeti hiába:
 Éjfélén
 Koczognak
 Özvegy ablakába.

„Ki kopog?	„Piros a
Mi kopog?“	Pecsétje;
Egy fekete holló!	Finom a hajtása:
Nála még	Oh áldott,
A levél,	Oh áldott
Vagy ahhoz hasonló.	A keze írása!“

Arany János.

SZÉP ILONKA.

A vadász ül hosszú méla lesben,
 Vár felajzott nyílra gyors vadat,
 S mind fölebb és mindig fényesebben
 A serény nap dél felé mutat;
 Hasztalan vár; Vértes belsejében
 Nyugszik a vad hús forrás tövében.

A vadász még lesben ül sokáig,
 Alkonyattól várt szerencsejelt:
 Várt feszülten a nap áldoztáig,
 S im a várt szerencse megjelent:
 Ah de nem vad, könnyű kis pillangó,
 S szép sugár lány, röpteként csapongó.

„Tarka lepke, szép arany pillangó!
 Lepj meg engem, szállj rám, kis madár;
 Vagy vezess el, merre vagy szállandó,
 Ahol a nap nyúgodóba jár.“
 Szól s iramlík, s mint az öz futása,
 Könnyű s játszi a lány illanása.

„Istenemre!“ szóla felszökelve
 A vadász: „ez már királyi vad!“
 És legottan, minden mást feledve,
 Hévvél a lány nyomdokán halad,
 Ő a lányért, lány a pillangóért,
 Versenyeznek tündér kedvtelésért.

„Megvagy!“ így szól a leány örömmel,
 Elfogván a szállongó lepét;
 „Megvagy!“ így szól a vadász, gyönyörrel
 A leányra nyújtva jobb kezét;
 S rezzent kézből kis pillangó elszáll:
 A leány rab szép szem sugaránál.

II.

Áll-e még az ősz Peterdi háza?
 Él-e még a régi harc fia?
 Áll a ház még, bár fogy gazdasága,
 S telt pohárral ül az ősz maga.
 A sugár lány körben és a vendég
 Lángszemében csábító varázs ég.

S Hunyadiért, a kidőlt dicsőért,
 A kupák már felvillantanak,
 Ősz vezére s a hon nagy nevéért
 A vén bajnok könnyei hulltanak:
 Most könnyüi, vére hajdanában
 Böven omlott Nándor ostromában.

„Hunyt vezérem ifjú szép sugara“
 Szól az ősz most: „éljen a király!“
 A vadásznak vér tolul arczára
 S még kupája illetten áll.
 „Illetten mért hagyod kupádat?
 Fogd fel, gyermek, és kövesd apádat.

Mert apád én kétszer is lehetnék,
 És ha ittam, az nincs czenkekért;
 Talpig ember, a kit én említék,
 Nem gyaláz meg ő oly hősi vért!“
 S illetődve s méltóság szemében,
 Kél az ifjú, tölt pohár kezében:

„Éljen hát a hős vezér magzatja,
 Addig éljen, mig a honnak él!
 De szakadjon élte pillanatja,
 Melyben attól elpártolni kél;
 Egy király se inkább, mint hitetlen;
 Nyűg a népen a rász s tehetetlen.“

S mind zajosbban, mindig hevesebben
 Vig beszéd közt a gyors óra ment.
 A leányka híven és hívebben
 Bámulá a lelkes idegent.
 „Vajh ki ő, és merre van hazája?“
 Gondola, de nem mondotta szája.

„Téged is, te erdők szép virága,
 Üdvözölve tisztel e pohár!
 Hozzon Isten egykor fel Budára,
 Ősz apáddal a vadász elvár;
 Fenn lakozva a magas Budában
 Leltek engem Mátyás udvarában.“

Szól s búcsúzik a vadász, rivalva
 Inti őt a kúrthang: menni kell
 Semmi szóra, semmi biztatásra
 Nem maradhat vendéglőivel.
 „Emlékezzél visszatérni hozzánk,
 Jó vadász, ha meg nem látogatnánk!“

Mond szerényen szép Ilonka, állván
 A kis csarnok végső lépcsőjén,
 S homlokán az ifjú megcsókolván,
 Útnak indul a hold éjjelén.
 S csendes a ház, ah de nincs nyugalma:
 Fölveré azt szerelem hatalma.

III.

Föl Peterdi s bájos unokája
 Látogatni mentenek Budát;
 Minden lépten nő az agg csodája,
 Mert sok újat meglepetve lát.
 A leányka titkon édes óra
 Jövetén vár szép találkozóra.

S van tolongás s új öröm Budában:
 Győzelemből várják a királyt,
 A ki Bécsset vivó haragában
 Vérboszut a rossz szomszédon állt.
 Vágyva néz sok hü szem ellenébe:
 Nem vidul még szép Ilonka képe.

„Hol van ő, a nyájas ösmeretlen?
 Mily szerencse fordult életén?
 Honn-e, vagy tán messze költözötte
 Jár az őzek hűvös rejtekén?“
 Kérdi titkon aggó gondolattal,
 S arcza majd ég, majd színében elhal.

S felrobognak hadvész-ülte képpel
 Újlaki s a megbékült Garák.
 S a király jó, fölség érzetével
 Környékeztén őt a hős apák.
 Ősz Peterdi ösmer vendégére,
 A király az: „Áldás életére!“

„Fény nevére, áldás életére!“
Fenn kiáltja minden hü ajak;
Százszorozva visszazeng nevére
A hegy és völgy és a zárt falak.
Haloványan hófehér szobornál
Szép Ilonka némán és merőn áll.

„A vadászhoz, Mátyás udvarában,
Szép leánykám, elmenjünk-e hát?
Jobb nekünk a Vértes vadonában,
Kis tanyánk ott nyugodalmat ad.“
Szól az ősz jól sejtő fájdalommal,
S a bús pár megy gond-sujtotta nyommal.

És ha láttál szépen nőtt virágot
Elhajolni belső baj miatt:
Úgy hajolt el, félvén a világot,
Szép Ilonka titkos bú alatt.
Társasága lángzó érzemények,
Kínos emlék, és kihalt remények.

A rövid, de gyötrő élet elfolyt,
Szép Ilonka hervadt sír felé;
Hervadása liliomhullás volt:
Ártatlanság képe s bánaté.
A király jön s áll a puszta házban:
Ők nyugosznak örökös hazában.

Vörösmarty Mihály.

AZ ÖZVEGY ÉS FIAI

Szegény árva vagyok, az Isten is látja.
 Bús özvegységemnek egyetlen istápja,
 Szerelmes gyermekem!
 A mikor látom, hogy katonának készülsz:
 Majd kétségbe esem!

„Isten az özvegyek és az árvák atyja,
 Kigyelmedet, édes szülém, el nem hagyja;
 De nékem menni kell . . . \”
 S könyhullatás között nyakába borulván,
 Az özvegy így felel:

„Tíz esztendeje múlt, hogy szegény bátyádat
 Olaszország felé vitték katonának,
 Azóta oda van . . .
 Most meg te is elmégy, te is oda maradsz . . .
 S nem lesz nekem fiam!“

„Ne féljen! még meg sem álmodja azt kelmed:
 Hófehér paripán mikor itthon termek
 Bátyámmal mint a szél . . .!
 Aztán megbecsüljük . . . szárazzal, meleggel
 Eltartjuk míg csak él!“

Könybe s imádságba merül a jó özvegy:
 Mig éjjel a fiú egy tábortűzhöz megy, —
 „Jó estét, vitézek!“
 Jól megtermett legény . . .! Az öreg katonák
 Mind szemébe néznek.

Adjon Isten! mondák, — egy pedig rá kiált:
 Mit keresel, öcsém? „Kardot meg paripát!“
 Katonás a válasz . . .!
 Ember vagy, atyafi, akárhol termettél!
 Lesz minden, csak válaszs!

Másnap, midőn szépen meghasadt a hajnal,
 Bátor legényünk a huszárok közt nyargal,
 S felette lobogván
 A szélben a zászló: szeme lángol, — mellén
 Megszűkül a dolmány.

Ért azután harcot és viszontagságot,
 Soha meg nem szaladt, sok embert levágott,
 S mihelyt kardot ránta:
 Olyan lett kezében mindjárt, mint a fűrész, —
 Már a kar nem állta!

Mikor zászlót látott város, falu tornyán,
 Mely neki nem tetszett, — kiáltott mogorván
 A harangozónak:
 Bevedd azt a ponyvát! — mert mindjárt kirántom
 A tornyot alólad!

Szerették pajtási, ha bús volt is néha,
 Másképp mindig készen volt nála a tréfa;
 S hol kvártélyba szállott,
 Három négy nap múlva, midőn elbúcsúzott:
 Már megsiratták ott!

De im a Dunánál nagy ütközet készül,
 Hatalmas erő áll szemközt mindkét részről;
 Mind a két táborban
 A kemény csatákban megedzett vitézek
 Lelke, java ott van.

Ott a bátor lovas kardjával kezében,
 A szuronyos gyalog rohamra van készen;
 Még csendesen állnak . . .
 De látszik szemökből, hogy dús aratása
 Lesz ma a halálnak.

Azonban az ágyú egy részről megszólal,
 S mennyzörögve felel rá a másik oldal;
 Közelebb, közelebb . . . ?
 Melegszik a csata, szúrja, vágja egymást
 A harcedzette nép.

Most lelte meg a mi legényünk is párját...!
 Ő is lovas, az is ...! egymást jól bevárják,
 Akkor összevágznak;
 Már mindkettő lankad, — de még egy sebbel sem
 Árthatott egymásnak.

Eddig a kar vivott, most már kezd a harag,
 Egymásra szikrázó szemmel pillantanak, —
 Egy percig szótlantul
 Küzdenek, — és akkor mindkettő lováról
 Halálsebben lehull...

... És most egymás felé nyúlnak ki kezeik . . .
 A halálnak révén egymást megismerik
 Az édes testvérek . . .
 Ah sors! lábad alatt a szegény hálандó
 Olyan mint egy féreg!!

Hát a szegény özvegy? amikor csak ráér,
 Buzgón imádkozik két kedves fiáért. . .
 Várja őket — s boldog!
 Azonban egy napon rosszul lesz hirtelen
 S félre beszél rólok.

Éjfélkor felkiált: ah, fiaim jönnek...
 Fehér paripája van mindakettőnek,
 Nézzétek csak . . . amott!
 Azzal lehanyatlik kiterjesztett karja,
 Megnémul és — h a l o t t !

Ne félj, szegény asszony! két kedves gyermeked,
 Kikért úgy fájt szíved, kiket úgy szeretett:
 Most már feltalálja.
 Hozzád sietnek ők . . . viszi a halálnak
 Fehér paripája!

Tompa Mihály.

AZ ÁRVA LEÁNY.

Virágot ültettem
 Anyám sírhalmára,
 Harmat nem is kell, mert
 Könnyem csorog rája.

Még holta után is
 Kedvét keresem én,
 Ezen virágokat
 Csak azért ültetem.

Kedvelője volt a
 Virágoknak anyám,
 Szép intését mintha
 Még most is hallanám:

„Szeresd a virágot
 És ne féltsd szívedet,
 Mert, ki ezt szereti,
 Rész ember nem lehet;

A virág s az erény-
Két atyafi-gyermek,
Egy szívben egymással
Nem ellenkezhettek.

Tudod, mi a virág?
A földnek jósága;
Tudod, mi a jóság?
A lélek virága.“ —

Virágot ültettem
Anyám sirhalmára.
Le az égből, anyám,
Tekintesz-e rája?

Látod-e az égből
Viruló sírodat,
S viruló sírodnál
Hervadt leányodat?

Petőfi Sándor.

ROZGONYINÉ.

Hová, hová, édes férjem?“
„Megyek a csatába:
Galambócon vár a török,
Ne várjon hiába.
„Megállj, megállj, édes férjem!
Ne menj még csatába:
Befordulok egy kicsinyég
Öltöző szobámba.“

„Én kegyesem, szép hitvesem,
Ellenemre járszé?

Sima vállad, puha kebled
 Töri az a páncél;
 Féelve tartod a nagy kardot
 Remegő kezekben:
 Mit keresnél, gyöngye asszony,
 Véres ütközetben?“

„Azt keresem, hív magyar nő,
 Véres ütközetben,
 Hogy lehessen, élve, halva,
 Mindig közeledben:
 Súlyos a kard, de nehezebb
 Százszor is a bánat;
 Jobban töri, mint a páncél,
 Kebelem utánad,“

Gyöngyös arany fejkötőjét
 Sisakkal borítja,
 Karcú fűzött selyem vállát
 Páncélba szorítja;
 Kardot is köt: bársony övre
 Gyémántos fogantyút;
 Pici piros csizmáira
 Szép ezüst sarkantyút.

Csalogatja csemegével
 Muci paripáját;
 Lebke szellő lebegteti
 Tengerzöld ruháját;
 Széles úton, poros úton
 Felleget ver a ló,
 Csillámlik a . . . villámlik a
 Fényes acél patkó. —

„Fogadj Isten, húgom asszony,
 Itt az ütközetben;
 Nyilat ugyan, amint látom,
 Hoztál szép szemedben —“
 „Uram király, Zsigmond király!
 Nem oly divat már ma
 Nyulai löni, mint felséged
 Fiatal korába!.“

Galambócot a Dunáról
 Ostromolni kezdik;
 Folyamon is, szárazon is
 Egyre törik, vesztik.
 Elöl, elöl Rozgonyival
 Kedves élet-párja,
 Hív szerelme, szép Cicelle,
 Szentgyörgyi leánya.

Pogány török a Moráván
 Érkezik új haddal:
 „Most, vitézek! hajós népek!
 Közül-akarattal!“
 Maga vívó Rozgonyiné
 Ellenök a gályát,
 Követi a sok dalia
 Lobogós ruháját.

Szól az ágyú — szokatlanul
 Durva ozmán fülnek:
 Hajóira tűz kanócok,
 Koszorúk repülnek;
 „Vizet, vizet!“ a pogányság
 Ordítóz hiában;
 Mind odaóg, bár van elég
 Víz a nagy Dunában.

Maga Murád ezt a dolgot
 Nem veszi tréfára,
 Közeledik nagy hadával
 Törökök császára;
 Százezerre megyén serge,
 Sok basával, béggel,
 Török, tatár — spahi, jancsár,
 Válogatott néppel.

Kár volt neked, Zsigmond király
 Mindjárt megijedned,
 Gyalázaton a pogánytól
 Egór-útat vened,
 Fut a farkas néha-néha,
 De szikrázó foggal:
 Népedet te átkeletted
 Szökve, mint a tolvaj. —

Spahi, jancsár: utóhadnak
 Ered az inába;
 Sok rohan ott éles törbe,
 Még több a Dunába;
 Gyalog szerrel a király is
 Csak nagynehezen futhat;
 Jó Rozgonyi karja, kardja
 Csinál néki utat. —

„Hej! ki hozza, kormányozza
 Ide azt a gályát?
 Vagy már senki meg nem menti
 Magyarok királyát?“
 Én, ön hozom, gyöngé asszony,
 Hajómat az éjben:
 Ül fel, uram, Zsigmond király,
 Te is, édes férjem!“

Lászlóvárott a magyarság
Vala bátorságban.
Híre futott a csatának
Szélyel az országban.
Egy árva szó sem beszél
Zsigmond győzedelmet;
Mind a világ, széles világ
Rozgonyi Cicellét —

Arany János.

MÉCSVIRÁG.

A mécsvirág szellős, magas
Bércen lakott;
Honnan belátni a kelő
S nyugvó napot.

Hol együtt van enyh napsugár
S hús bérci lég;
A szép virág zöld lomb közül
Emelkedék.

Előtte kéklő messzeség
Határai;
És a virágnak kedve jön
Leszállani.

Megnézni a kies mezőt,
Fénylő tavat;
Megösmerni sok szép, rokon
Virágokat.

És a bércről a mécsvirág
Gyorsan leszáll;
Lassan haladva a nyugodt
Tó partinál:

Meglátja benne a napot
S kéklő eget;
S önképe az, mit legtovább
Megnézeget.

Bámulja a rét és lapály
Szépségeit,
S örül, hogy innen, onnan is
Köszöntgetik.

Amint a láp mellett halad
S oldalt tekint:
Feléje egy sápadt virág
Bólingat, int,

S közletről így köszönti őt
Lágy hangokon:
,Isten hozott a sík mezőn,
Kedves rokon!'

„Ah, jó virág! hogy volnék én
Rokon veled?
Piros vagyok, s te halavány,
Mint a beteg!“

,Pedig látd, testvérek vagyunk,
Egy volt anyánk!
De a sors által, kétfelé
Szakasztatánk.

Te fényben és örömben élsz
 A béreceken;
 Nehéz fájdalmat hordozok
 Én ideleenn.

A boldognál piros az arc . . .
 S ha szenvedünk:
 Halavány színbe öltözik
 Tekintetünk!

Tompa Mihály.

EGY SZEGÉNY ASSZONY KÖNYVE.

Egy szegény nő, Isten látja,
 Nincs a földön egy barátja,
 Agg, szegény és gyámolatlan,
 Ül magán a csendes lakban.
 Gyásza nincsen, gyásza rég volt,
 Még midőn jó férje megholt;
 De ruhája még is gyászol:
 Szíve fél a tarkaságtól.
 Dolga nincs, hogy' volna dolga?
 Kis ebédhez nem kell szolgál,
 S az ebédnél nincs vendége,
 Csak a múlt idők emléke.
 Aki maga néz a tálba,
 Azt az étel nem táplálja:
 Több annak a gondolatja,
 Mint amennyi jó falatja.
 Gondol vissza és előre
 A sok jó és bal időre,

S félig étel, félig bánat:
Mindkettőbe bele fárad.
Hej nem így volt hajdanában!
Míg nem járt özvegyruhában:
Tele kamra, tele pince
S mindig kézben a kilincse,
És szegénynek és boldognak
Udvar és ház nyitva voltak.
Vendéget nem*kellé kérni:
Önként szoktak ők betérni,
Viz' dicsérni, bor' fecsélni,
És a gazdát nem kímélni.
A szegény, kit Isten küldött,
Ide gyakran beköszöntött,
És azon mit innen elvitt,
Lelkében nem tört meg a hit:
Nem hideg pénz, hideg arcok,
Eleség volt az ajándok.
És ha néha úgy történek,
Bár nagy ritkán, nem jött vendég,
Akkor sem lön üres a ház,
Bőven volt az istenáldás:
Jobbra, balra a sok gyermek,
Játszottak és verekedtek,
S gondjaiért az anyának
Sok bajt, örömet adának.
Hajh, azóta csak bút látott,
Hogy a gazda sírba szállott:
Gyermekei szétfutottak
Napkeletnek, napnyugotnak,
S a szegény nő elhagyatva
Úgy maradt mint a szedett fa.
Az idő jár, s ő csak megvan,
Hol reményben, hol bánatban.

Szűken teng kis vagyonából,
 És ha néha sorsa fordul,
 Gazdálkodni még most sem tud.
 Ha neki van, másnak is jut:
 Jobb időkből rossz szokása,
 Hogy a könnyeket ne lássa,
 Megfelezeni kis kamráját,
 S maga gyakran szükségét lát.

Most ott ül az asztal mellett,
 Imakönyvében keresget.
 Könyvét híják Rózsáskertnek,
 Melyben szent rózsák teremnek;
 Régi, jó, de kopott jószág,
 Melyet még csak a barátság
 S egy pár ernyedt szál tart össze,
 Olly igen meg van viselve.
 S ím kopognak, és köhentve
 Az öreg jó Sára lép be:
 „Isten áldja meg, nagyasszony!
 Most ugyancsak legjobb itthon.
 Jó, hogy ilyenkor ki nem jár,
 Majd elvesztem, oly nagy a sár.“
 „Hát mi jót hoz Sára néni?“
 „Istenem! bár tudnék hozni.
 Egy kéressel jöttem volna,
 Ha miatta meg nem szólna.
 Oly nehéz most a szegénynek,
 Tán jobb volna, ha nem élnek.
 Imádságos könyvet kérnék,
 Higyje meg, most oly jól esnék.
 Mert hiszen, ha már az ember
 Szépszerint jól lakni sem mer,
 Már ha szűken él kenyérrel,

Éljen Isten igéjével,
Így legalább árva lelkünk'
Az imádság tartja bennünk.
Itt, tudom, van heverőben:
Adjon az Isten nevében.“

„Jó asszony, felelt az özvegy,
Könyvem nincs több, csak ez az egy.
De ha már úgy megkívánta,
És ettől függ boldogsága,
Vegye egy felét jó névvel,
Én beérem más felével.“
S fele ide, fele oda,
Könyvét két felé osztotta.

Most a két jó öreg asszony,
Hogy semmi jót ne mulasszon,
Fél könyvből, de nem fél szívvel,
Imádkoznak este, reggel,
S ha van Isten mennyországban,
Nem imádkoznak hiában.

Vörösmarty Mihály.

Az életből.

FALU VÉGÉN KUKTA KOCSMA...

A falu végén kurta kocsmá,
Oda rúg ki a Szamosra;
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik;
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálkodik a cimbalmos,
A legények kurjongatnak,
Szinte reng belé az ablak.

„Korcsmárosné, aranyvirág,
Ide a legjobbik borát,
Vén legyen mint a nagyapám,
És tüzes, mint ifjú babám!

Húzd rá, cigány, húzzad jobban!
 Táncolni való kedvem van,
 Eltáncolom a pénzemet,
 Kitáncolom a lelkemet!“

Bekopognak az ablakon:
 „Ne zúgjatok olyan nagyon,
 Azt üzeni az uraság,
 Mert lefeküdt, alunni vágy.“

„Ördög bújjék az uradba,
 Te pedig menj a pokolba!
 Húzd rá, cigány, csak azért is,
 Ha mindjárt az ingemért is!“

Megint jönnek, kopogtatnak:
 „Csendesebben vigadjanak,
 Isten áldja meg kendteket,
 Szegény édes anyám beteg.“

Feleletet egyik sem ad,
 Kihörpentik boraikat,
 Végét vetik a zenének
 S haza mennek a legények.

Petőfi Sándor.

A FALUSI KIS LEÁNY PESTEN.

Haj, de szép az a Pest, Istenem de szép!
 S benne milyen úri, mily szelíd a nép!
 Össze--vissza jártam, utat, útfelet,
 De szemem nyugodni nem talál helyet.
 Ablak ablakon van három négy soron,
 Oly magas falunkban nincsen a torony;

A sok utca tömve, mint a méheraj,
 Jobbra-balra fényes gyöngy, ezüst, arany,
 S mintha búcsú lenne későn és korán,
 Cifra ott a férfi, asszony és leány;
 Ám csodálni méltó mindenek fölött,
 Hogy kevély alig van annyi úr között.
 Mert kosárka almát vittem áruba,
 S föltakarva szépen ültem kapuba . . .
 Ott hogy üldögéltem én szegény leány,
 Szépen néze minden átmenő reám.
 És sokan, hogy miért, nem tudom biz' én,
 Visszafordulának többször is felém.
 S három könyves úrfi már is körbe vett.
 Egyik kérdi tőlem: „Hugóm, mi neved?“
 És a másik kérdi: „Hol lakol, babám?“
 És a harmadik mond: „Lelkem, nézz reám!“
 Én meg elpirultam; oh de hogy is nem?
 És csak úgy susogva mondtam meg nevem:
 Hányával kel almám, meg se' kérdezek,
 Ám ha annyi lett is volna, megvevők.
 S mennyi furcsa szépet kellé hallanom:
 Azt úgy elbeszélni, oh dehogy tudom!
 „Hozsz-e még be almát? itt ülsz akkor is?“
 Kérdezőnek, Isten tudja, hányszor is.
 Jaj, de szép az a Pest, Istenem, de szép!
 S benne milyen úri s nem kevély a nép!...
 Ahogy álldogáltam utca szögletén,
 Nagysietve jött egy szálás úr felém;
 Rajta volt ezüstös szép kalap s ruha,
 Gazdag úr lehet, de mégse' katona;
 Állni cifra hintón láttam olyat én,
 Bajszja jól kikenve, barna mint a szén ...
 „Ejnye gyöngyömadta kis magyar leány,
 Nem szeretsz-e engem? én szeretlek ám!“

Így köszöne szépen és tán ismére,
 Mert úgy híva, hogy csak menjek el vele...
 „Nem lehet!” feleltem, s kérdezé: „miért?”
 „Mert anyámtól meg van tiltva, hát azért.”
 — Bé ne menj leányom, ez volt a szava,
 Bár akárki hína, házba sehova! —
 „Kis szívem, tehát csak nem jössz el velem?
 Monda, s megszorítá kétszer a kezem ;
 S búsan ott hagyott az utca szögletén;
 Ámde mit tegyek, ha tiltja a szülém?!
 Jaj, ha megharagszik az az úr reám,
 Mít mi véljek akkor? mert hatalmas ám!
 Egy kosárka almát béviszek megint,
 És ha majd anyám a régi módra int,
 Szépen kérem ötét, hogy legyen szabad
 Fölkeresnem azt a szép ruhás urat.
 S hogy haragja szűnjön, csókolok kezét,
 S néki nyújtom által a legszebbeket.
 És ígérem, hogy azt nem teszem soha,
 S félni nem fogok, mert ő nem katona.

Czuczor Gergely.

KIS GYERMEK HALÁLÁRA.

Eljátszottad már kis játékodat,
 Kedves fiú, hamar játszottad el:
 Végsőt mosolyga arcád, s a halál
 Leszedte róla szép rózsáidat.
 Nem csak magad menél, elvitted a
 Szülék vidámságát, elvitted a
 Legszebb remények gazdag bimbáját.

Ki mondja meg neked, hogy már reggel van? Ah
 Ki fog téged megint fölkelteni?
 Sirat szüled, és mondja „Kelj, fiam,
 Kelj föl, szerelmem, szép kis gyermekem!“
 Mind hasztalan, te meg nem hallod őt:
 Alunni fogsz, s nem lesznek álmaid,
 Alunni fogsz, s nem lesz több reggeled.
 De fájdalom ne bántsa hamvadat;
 Múlásod könnyű volt és tiszta, mint
 Az égbe visszareppenő sugáré.
 A földhöz minket baj s öröm kötöz,
 Óhajtjuk és rettegjük a halált:
 Te túl vagy már, nincs kétség útatodn.

Oh, majd ha csendes tiszta éjeken
 Föltűnnek a dicső csillagzatok,
 Eljössz-e álmaikhoz éjfelenként,
 Hogy ég nyugalmát terjeszd rajok is?
 Oh jöj, ölelgesd kis testvéridet:
 Orcáikat csókdossa szellemed;
 S amely napok tetőled elmaradtak,
 Add a szüléknek vissza. Ők együtt
 Élják le megszakasztott éltedet,
 És mig porodra hintenek virágot,
 Lebegj te őrző angyalként fölöttük.

Vörösmarty Mihály.

SÁRI NÉNI

A küszöbön guggol Sári néni,
 Guggol s nem áll; nem akar már nőni.
 Van nyergelve pápaszemmel orra,
 Varrogat. . . tán szemfedőjét varrja.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Ami eddig ott lenn volt ruháján,
 Odafönn van most a ránc orcáján;
 Csak úgy lóg-lóg derekán ruhája,
 Mintha rá villával volna hányva.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Haja tél, — ha látom, szinte fázom —
 Fejér, mint a fejrített vászon,
 S borzasán ül feje tetejében,
 Mint a gólyafészek a kéményen.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Befelé vette az útját szeme,
 Rá únt régi születőhelyire,
 Ott benn pislog, szomorún, nem vígan,
 Mint a lámpa a beroskadt sirban.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Keble róna, puszta s csendes róna,
 Mintha már alatta szív se vóna;

Ott van még a szív, de mozdulatlan,
Csak nagy néha, csak elvétve dobban,
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Vad, tékozló fiú az ifjúság,
Két marokkal szórja gazdaságát,
De jön apja, a zsugori vénség,
S visszaszedi elpazarlott kincsét.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Petőfi Sándor.

A KIS DEMETER RÓZSIKÁRÓL.

Uram, a telet Te formáltad,
A zivatarnak Te adsz szárnyat. ..
— S gondod kinek kiterjed mindenekre,
Tudod-e, hogy meghalt az este
A kis Demeter Rózsika?

Még bizonyosan emlékszel rá,
Maga az élet lehellett rá!
Szép szeme mosolygott unos-unatlan;
. . . Ott ült mindig az első padban,
A kis Demeter Rózsika.

S óh, hogy tudott kérlelni Téged,
Az ártatlan, ki sohse vétett!
Anyja, az esztendő nagy beteg ágyon,
Biztatta, hogy Téged csak áldjon,
Mert Te az árvák atyja vagy!

— Hozzánk a város nagy-közei van,
 S ma mégis, úgy lelték meg, holtan.
 Anyjának orvosságért tipegett be,
 S jövet a vihar útba lepte
 A kis Demeter Rózsikát!

Keze még össze volt kulcsolva,
 Ahogy az orvosságot fogta.
 S ott is tudom, a végső pillanatba',
 A „Mi atyánk“-ját morzsolgatta,
 A kis Demeter Rózsika!

És . . . most nekem kell majd felette
 Hirdetnem, Uram, hogy bölcs vagy Te!
 Hogy jó vagy, és irgalmas végzetlen,
 Hogy végig ott volt kegyelmedben
 A kis Demeter Rózsika!

Én Istenem, óh feddj meg engem,
 Hadd tudjak hinni rendületlen!
 — Nehogy majd én is pogány zokogással,
 Odaboruljak vétkes gyászszal,
 A kis Demeter Rózsira!!

Szabolcska Mihály.

A LEGSZEBB GYÖNGY.

Van egy gyöngye a világnak,
 Létünk legfőbb értéke,
 Minden földi boldogságnak
 Kútfeje s legszebb éke;

Melynek remegő tükrében
 A szív magát képzeli,
 S adóvevő örömében
 Fájdalmait öleli.

De a nagy világ zajában
 Az csak ritkán láttatik,
 A romlott szív birtokában
 Soha nem találta.

Csak szelíd s jó embereknél
 Fakad égi forrása,
 Érzékeny s meleg szíveknél
 Tenyészik az áldása.

Egykor szívem nagy ínségét
 Barátomnak beszéltem,
 S érettem hullatott könnyét
 E szép gyöngynek ítélt.

Kisfaludy Károly.

TANÁCS.

Kiket szeretsz s a kik szeretnek,
 Ha bántanak, ha megsebeznek:
 Ne haragudj' rajok sokáig!
 De öntsd ki szíved', s ha letörléd
 A fájdalom kicsordult könnyét:
 Bocsáss meg! hidd, enyhedre válik.

Oh egymást hányszor félreértjük,
 Szeretteinket hányszor sértjük,

Bár szívünk épen nem akarja.
 Mi is talán vérzünk a sebben,
 Nekünk is fáj, még élesebben,
 De büszkeségünk be nem vallja.

Ne légy te büszke, légy őszinte,
 Hived legott azzá lesz szinte,
 Oszlik gyanú, megenyhül bánat;
 Oly váratlan jöhet halálunk,
 S ha egymástól haraggal válunk:
 A sírnál késő a bocsánat!

Gyulai Pál.

A KIS LIBAPÁSZTOR.

Az apja, anyja korán fölkeltek
 S kenyérkeresni munkára mentek;
 Szoba-sarokban, kemény fa-lócán,
 Mosolygva szunnyadt durva darócán . . .
 Tán az angyalok körébe' fent ült,
 Tán épp azoknak az ajkán zendült
 Lelkét vidítva a játszi dal?
 — Fölverték: menjen libáival!

Úgy elváltozott mosolygós ajka,
 Szeme oly nehéz . . . Könyörül rajta
 Reggeli szellő hűvös fuvalma . . .
 Kis kenyérkéjét kezébe' tartja,
 Úgy kívánja — bár úgy feketéllik:
 De nem kezd meg — messzi van délig!
 Meg-megáll néha szegényke s ásít. ..
 Meg csak elindul, hajtja libáit.

S ahogy kiér a búza-tarlóra,
— Édes Istenem, tehet-e róla:
Hogy a kis lába tovább nem bírja,
Hogy oly édesen zeng a pacsirta . . .
A kepe mellé hogy odatéve
Egy bekötetlen nagy búzakéve . . .
Hogy úgy elnézi a kék eget,
Édes álom hogy reá nevet? . . .

Nossza, nem restek falánk libái:
Mind a tilosban ... Édes csósz bácsi,
Legyen szíve, zálogba ne hajtsa,
A lányka álmát meg se zavarja!
— Tudja az öreg illendőképen:
Kitereli a libákat szépen
S megőrzi, amíg ébred a lányka,
— Jó Isten látja, de meg is áldja.

Lampérth Géza.